

UNIVERSITATEA “LUCIAN BLAGA” SIBIU
FACULTATEA DE DREPT “SIMION BĂRNUȚIU”
DEPARTAMENTUL STUDII DOCTORALE

TEZĂ DE DOCTORAT

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE
MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ ASUPRA
REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE - CONCUBINAJULUI**

REZUMAT

**Conducător științific,
Prof.univ.dr. Alexandru Bacaci**

**Doctorand,
Dumitrescu (căs. Răvaș) Oana-Carmen**

**Sibiu
2013**

GRATITUTO

Respectul și mulțumirile mele se îndreaptă către toți cei care, prin încurajări, sugestii și critici, binevenite, au contribuit la realizarea acestui demers științific, m-au susținut și ajutat la finalizarea lui:

Domnului Prof.univ.dr. Alexandru Bacaci, în calitate de conducător științific, doresc să îi adresez cele mai calde mulțumiri pentru încrederea acordată, pentru insistențele și răbdarea de care a dat dovadă în decursul timpului, pentru îndrumarea deosebit de meticuloasă, consultanța științifică și observațiile critice extrem de prețioase oferite pe tot parcursul realizării acestei lucrări, pentru profesionalismul cu care m-a ghidat pe drumul către obținerea titlului de doctor în drept, pentru competența și permanența îndrumare științifică, pentru sprijinul real acordat pe întreaga perioadă de desfășurare a doctoratului și a elaborării tezei de doctorat.

Adresez sincere mulțumiri distinșilor referenți oficiali, doamnei Decan, Prof.univ.dr. Călina Jugastru – Universitatea Lucian Blaga, Sibiu, domnului Prof.univ. Romulus Gidro - Universitatea Babeș Bolyai, Cluj-Napoca, doamnei Conf.univ. Ioana Nicolae – Universitatea Transilvania, Brașov, domnului Conf.univ. dr. Gheorghe Comăniță – Universitatea Lucian Blaga, Sibiu, pentru onoarea, pe care mi-au făcut-o, acceptând propunerea de a face parte din comisia de susținere, precum și pentru analizele obiective făcute în cadrul referatelor asupra tezei de doctorat.

Adresez mulțumiri speciale doamnei Assoc Prof. Tímea Heiner-Barzó, de la Universitatea din Miskolc, Ungaria, coordonatorul științific pe perioada stagiului de mobilitate, pentru generozitatea, răbdarea, profesionalismul și încrederea cu care m-a îndrumat în demersurile științifice întreprinse.

Mulțumesc Universității din Miskolc, Ungaria, pentru ospitalitate și sprijinul deosebit în acomodarea cu mediul academic. Îmi exprim recunoștința față de toți cei care pe perioada stagiului au contribuit la dezvoltarea mea profesională, m-au susținut și încurajat în permanență, în special, doamnei Assoc. Prof Erika Róth și domnului Assoc. Prof. Gabor Ladanyi, de la Universitatea din Miskolc, Ungaria, precum și domnului

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

Prof.univ.dr. Ioszeff Kovacs și doamnei Conf.univ.dr. Imola Drigă, pentru suportul consistent în facilitarea legăturii de colaborare cu universitatea gazdă a mobilității doctorale.

*În mod special, doresc să mulțumesc pentru suportul financiar asigurat prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa prioritară: nr. 1: “Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere” Domeniul major de intervenție: 1.5.:
“Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării” Titlul proiectului:
“Armonizarea valențelor academice românești cu cele ale Comunității Europene” Cod contract: POSDRU/CPP107/DMI1.5/S/76851*

Mulțumesc și sunt profund recunoscătoare familiei mele, pentru suportul moral, înțelegerea și răbdarea manifestate constant, ajutându-mă să duc la bun sfârșit această teză.

Tuturor celor care m-au sprijinit le ofer cele mai alese gânduri și recunoștință.

Oana Dumitrescu (căs. Răvaș)

CUPRINS

CAPITOLUL I Familia și căsătoria – instituții fundamentale interdependente.....	10
1.1 Familia și căsătoria	10
1.2 Caracterele juridice ale actului juridic al căsătoriei.....	27
1.3 Natura juridică a căsătoriei.....	33
1.4 Efectele patrimoniale ale căsătoriei-elemente introductive.; puncte de plecare.....	38
1.5 Elemente de analiza comparativă a reglementărilor raporturilor patrimoniale dintre soți, în lumina noilor prevederi ale Codului civil, prin raportare la Codul familiei.....	48
CAPITOLUL II Rădăcinile istorice și evoluția reglementării regimurilor matrimoniale.....	53
Secțiunea I.....	53
1.1 Căsătoria și raporturile patrimoniale dintre soți în dreptul roman.....	53
1.2 Raporturile patrimoniale dintre soți. Dota.....	54
1.2.1 Situația juridică a femeii măritate.....	54
1.2.2. Constituirea dotei.....	56
1.2.3. Regimul juridic al dotei în timpul căsătoriei.....	57
1.2.4. Restituirea dotei.....	57
Secțiunea II.....	59
2. Periplu istoric în reglementările privind căsătoria din Evul Mediu până în epoca modernă.....	59
2.1. Instituția căsătoriei în Evul Mediu.....	59
2.1.1. Transformarea căsătoriei într-o instituție pur religioasă.....	59
2.1.2. Căsătoria în Bizanț.....	59
2.1.3. Perioada Renașterii.....	60
Secțiunea III.....	61
3. Familia și căsătoria în spațiul carpato-danubiano-pontic.....	61
3.2 Dreptul cutumiar și legiuirile feudale.....	62
3.3 Statutul juridic al instituției căsătoriei și efectele patrimoniale ale acesteia în Transilvania.....	70
Secțiunea IV.....	73

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

4. Evoluția legiferării în materia căsătoriei în primul act normativ al zorilor epocii moderne, Codul civil român de la 1864.....	72
4.1. Reglementarea instituției căsătoriei în codul civil de la 1864.....	72
4.2. Incapacitatea femeii măritate.....	75
4.3. Regimul matrimonial legal de separație.....	78
4.4. Regimul matrimonial dotal.....	80
4.5. Regimul juridic al liberalităților matrimoniale.....	91
4.6. Dreptul de administrare și dispoziție privind bunurile dotale.....	93
4.7. Dreptul de administrare și de dispoziție privind bunurile parafernale.....	94
Secțiunea V.....	98
Întinderea aplicării vechiului cod civil în spațiu și timp, efecte și fundament juridic.....	98
CAPITOLUL III Convenția matrimonială – construcție a unui tipar perfect adaptat nevoilor pecuniare ale soților.....	101
Secțiunea I. Scurte considerații istorice privind convenția matrimonială.....	101
Secțiunea II. Elemente definitorii ale convenției matrimoniale.....	102
2.1. Natura juridică a convenției matrimoniale.....	106
2.2. Delimitări ale convenției matrimoniale față de alte instituții.....	108
2.3. Delimitarea convenției matrimoniale de logodnă.....	110
2.4. Delimitarea de contractul de curtaș matrimonial.....	114
2.5. Delimitarea convenției matrimoniale de pactul civil de solidaritate.....	115
Secțiunea III Caracterile juridice ale convenției matrimoniale.....	121
3.1. Enumerarea și analiza caracterelor juridice.....	122
Secțiunea IV Condiții de validitate.....	128
4.1. Condiții de fond.....	128
4.2. Condiții de formă.....	142
Secțiunea V Principiile fundamentale ale convențiilor matrimoniale.....	143
5.1. Principiul libertății convenției matrimoniale.....	143
5.2. Principiul accesorialității convenției matrimoniale.....	145
5.3. Principiul mutabilității convenției matrimoniale.....	146
Secțiunea VI Publicitatea convenției matrimoniale.....	147
6.1. Considerații generale.....	147
6.2. Sistemul de publicitate a convențiilor matrimoniale reglementat de noul Cod civil.....	149

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

6.3. Formalități de publicitate speciale.....	153
6.4. Sancțiunea nerespectării formalităților de publicitate a convenției matrimoniale.....	156
Secțiunea VII Efectele convenției matrimoniale.....	157
7.1. Întinderea în timp a efectelor specifice convențiilor matrimoniale.....	157
Secțiunea VIII Modificarea regimului matrimonial în timpul căsătoriei.....	159
8.1. Modificarea convențională.....	161
8.2. Modificarea judiciară.....	165
Secțiunea IX Sancțiuni aplicabile convenției matrimoniale.....	168
9.1. Nulitatea.....	168
9.2. Caducitatea.....	173
CAPITOLUL IV REGIMURILE MATRIMONIALE- EXPRESIA LIBERTĂȚII DE VOINȚĂ A SOȚILOR ÎN ORGANIZAREA VIEȚII PATRIMONIALE DE FAMILIE.....	175
Secțiunea I.....	175
1. Noțiuni introductive privind regimurile matrimoniale.....	175
1.2. Principiile regimurilor matrimoniale.....	179
1.2.1. Egalitatea în drepturi dintre soți.....	180
1.2.2. Principiul libertății alegerii regimului matrimonial.....	181
1.2.3. Principiul mutuabilității regimului matrimonial.....	184
1.2.4 Principiul accesorialității regimului matrimonial.....	185
1.3. Întinderea aplicării în timp a regimului matrimonial.....	186
Secțiunea II REGIMUL PRIMAR IMPERATIV - STATUT FUNDAMENTAL CONJUGAL.....	193
2.1.Considerații introductive.....	193
2.2. Liniile definerii ale regimului primar imperativ.....	196
2.3. Mandatul convențional și mandatul judiciar - instrumente de gestiune a intereselor soților.....	197
2.4. Independența economică și socială a soților – libertate în unitatea patrimonială a căsătoriei.....	204
2.4.1. Independența profesională.....	205
2.4.2. Participarea unuia dintre soți la exercitarea profesiei de către celălalt soț.....	207
2.4.3. Dreptul la informare.....	208

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

2.5. Prezumția bancară și obligația de informare.....	209
2.6. Regimul juridic special al locuinței familiei – mijloc de protecție a vieții în comun sau limitare a dreptului soților de a dispune prin acte juridice.....	213
2.6.1. Efectele desfacerii căsătoriei asupra locuinței familiei.....	229
2.7. Cheltuielile căsătoriei.....	233
Secțiunea III REGIMUL COMUNITĂȚII LEGALE – FORMA CLASICĂ DE ORGANIZARE RAPORTURILOR PATRIMONIALE CONJUGALE.....	239
3.1. Caracterizare generală.....	239
3.2. Patrimoniul soților în cadrul comunității legale.....	241
3.2.1. Bunurile comune.....	243
3.2.2. Bunurile proprii.....	247
3.2.3. Veniturile din muncă.....	256
3.3. Datoriile soților.....	259
3.3.1. Regimul juridic al datoriilor soților.....	263
3.4. Principiul gestiunii concurente – aplicare directă în administrarea bunurilor soților.....	264
3.5. Lichidarea regimului comunității și partajul în timpul regimului comunității.....	266
Secțiunea IV REGIMUL SEPARAȚIEI DE BUNURI.....	268
4.1. Noțiuni generale și caracteristicile regimului separației de bunuri.....	268
4.2. Bunurile proprietate comună pe cote-părți.....	272
4.3. Separația patrimoniilor.....	273
4.4. Folosința bunurilor celuilalt soț.....	275
Secțiunea V REGIMUL COMUNITĂȚII CONVENȚIONALE.....	280
5.1. Considerații generale.....	280
5.2. Bunurile soților în regimul comunității convenționale.....	281
5.3. Datoriile soților în regimul matrimonial al comunității convenționale.....	285
5.4. Gestiunea bunurilor soților în regimul matrimonial al comunității convenționale.....	285
5.5. Lichidarea regimului comunității convenționale.....	286
Secțiunea VI Repere de drept comparat privind reglementările în vigoare ale regimurilor matrimoniale	290
Secțiunea VII Libera circulație și efectul acesteia asupra relațiilor conjugale.....	308
CAPITOLUL V UNIUNILE CONSENSUALE, FORME DE CONVIEȚUIRE ÎN AFARA MARIAJULUI TRADIȚIONAL – LACUNE, NEDREPTĂȚI ȘI	

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

SOLUȚII.....	311
5.1 Fundamente istorice ale concubinajului și evoluția acestei uniuni libere.....	320
5.2 O discuție necesară privind concordanța dintre concubinaj și bunele moravuri.....	326
5.3 Reflectarea evoluției juridice a concubinajului - văzută din perspectiva diferitelor sisteme de drept.....	331
5.4 Aprecierea concubinajului în dreptul internațional privat.....	332
5.5 Punct de vedere asupra mijloacelor de probă, considerate totodată un obstacol în calea recunoașterii uniunilor informale.....	334
5.5.1 Forma relativă a uniunii familiale matrimoniale.....	334
5.5.2 Înregistrarea concubinajului.....	335
5.5.3 Posibilitatea unei înregistrări - văzută din perspectiva diferitelor sisteme de drept internațional.....	337
5.5.4 Capacitatea necesară și obstacolele întâlnite în calea înregistrării concubinajului.....	338
5.6 Libertatea contractuală și concubinajul privite din punctul de vedere al diferitelor sisteme de drept.....	339
5.7 Relațiile de muncă și sarcinile menajere în sânul celulei familiale.....	341
5.8 Vid legislativ sau prohibire a concubinajului în actuala reglementare în sistemul românesc de drept.....	344
5.9 Apreciere comparativă asupra reglementării relațiilor între persoane de același sex.....	352
CONCLUZII.....	360
BIBLIOGRAFIE.....	370

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

Cuvinte-cheie: familie, căsătorie, regimuri matrimoniale, raporturi matrimoniale, convenție matrimonială, concubinaj, mandatul convențional, locuința familiei, regim primar, regim legal, regimul separației de bunuri, regimul comunității convenționale, bunele moravuri, uniune consensuală, căsătoria între persoane de același sex, Noul Cod civil.

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

„ Cea mai mare fericire a omului care cugetă este de a cerceta ceea ce se poate cerceta și de a venera cu seninătate ceea ce nu se poate cerceta.”

J.W. von Goethe

Căsătoria este o temă foarte actuală, dar totodată și foarte delicată din simplul considerent că implică subiecte de importanță majoră pentru indivizi, iar afirmația lui Plutarh suține acest lucru : “căsătoria este actul cel mai de seamă din viața omului, fiind fundamentul celei mai ample comuniuni – a familiei”.

Familia a reprezentat, de-a lungul timpului, instituția fundamentală pentru supraviețuirea individului și reproducerea societății, păstrătoarea tradițiilor și a valorilor indivizilor, un reper de stabilitate. În această accepțiune de idei, căsătoria și familia se constituie ca așezăminte și structuri majore ale existenței.

Familia reprezintă scopul pentru care se încheie o căsătorie, iar întreaga ordine socială se bazează pe această instituție, de aceea rolul ei este deosebit de important, în corecta analiză și percepția corectă a dimensiunilor pe care le poate îmbrăca căsătoria. În acest sens, se poate observa o legătură indisolubilă între cele două instituții, familia reprezentând consecința iminentă a căsătoriei, însă în același timp, trebuie să recunoaștem legăturile de familie care provin din legăturile exterioare căsătoriei, prin nașterea copiilor, cum ar fi uniunile libere, recunoscute sau nu din punct de vedere juridic, în funcție de statul de proveniență. Așadar, putem vedea familia, ca pe o societate umană la scară redusă, care se află la baza valorilor fundamentale ale umanității, pentru că reprezintă locul în care se realizează o amplă cunoaștere între generații, dar și prima societate din viața individului, cadrul în care se regăsește rolul său juridic, social și economic.

Ideea dezvoltării acestei teme a plecat de la necesitatea reglementării în sistemul nostru de drept a instituției regimurilor matrimoniale, prin reconfigurarea doctrinei și practicii judiciare în domeniu, odată cu noile reglementări.

Totodată, voi încerca prin dezvoltarea acestei teme să arăt că după aplicarea mai bine de jumătate de secol a Codului familiei, care a impus un regim matrimonial, unic, legal și imperativ, a intervenit cu succes noua reglementare prin care se încearcă reinventarea instituției convențiilor matrimoniale, care se regăsea foarte bine reglementată

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

În dreptul multor state, considerate ca puncte de reper pentru sistemul lor juridic flexibil și deschis.

Pe parcursul studierii și dezvoltării acestei teme, voi încerca să relievez rolul și importanța juridică a concubinajului, precum și efectele patrimoniale antrenate de acesta, în sistemul nostru de drept, complet inexistent în ochii legii, dar omniprezent ca fenomen social. Plecând de la mutațiile sociale petrecute în cadrul familiei tradiționale, atât din punct de vedere sociologic, cât și juridic, se impune discuția despre fundamentul regimurilor matrimoniale numai în cazul căsătoriilor, ci și al concubinajului sau uniunilor între persoane de același sex.

Elementele de noutate aduse de această cercetare se bazează pe studierea implicațiilor și efectelor produse de aplicarea prevederilor Noului Cod Civil, prin comparație cu efectele produse de Codul familiei, atât asupra cuplurilor căsătorite, cât și asupra celor aflați în stare de concubinaj, cu precădere în privința raporturilor patrimoniale dintre aceștia.

Lucrarea este structurată pe cinci capitole, prin care am dorit să prezint rolul și importanța juridică, precum și implicațiile de ordin practic al instituirii regimurilor matrimoniale în arhitectura noii ordini juridice organizată de Noul civil, mai cu seamă în privința raporturilor de familie, care s-au bucurat de o reală revigorare.

În primul capitol al lucrării, intitulat „ **Familia și căsătoria – instituții fundamentale interdependente**”, am dorit să reliefm legătura extrem de solidă, existentă între cele două instituții, care deși inițial am fi fost convinși să afirmăm că una este consecința celeilalte, realitățile faptice vin să ne contrazică, o dată cu apariția tot mai pregnantă a altor forme de conviețuire externe mariajului tradițional, căsătoriile între persoane de același sex, care au început să se bucure de o reglementare proprie la nivel internațional, precum și concubinajul.

Analiza celor două instituții a avut ca reper noua reglementare din Codul civil, încercând în permanență să prezentăm reglementările cu caracter de noutate, deoarece din punct de vedere al dreptului civil, instituția căsătoriei are o importanță covârșitoare. Starea de căsătorie dobândită prin încheierea căsătoriei cu întreg cortegiul de drepturi și obligații, completând gama atributelor de identificare a persoanei fizice, însoțește și adesea întregeste implicarea subiectului de drept în raporturi juridice civile.

Noul Cod civil, ca răspuns și ca un corolar al tuturor opiniilor prezentate în literatura de specialitate, spre deosebire de reglementarea anterioară a Codului Familiei,

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

definește în mod expres căsătoria, la art. 259, alin, (1), ca fiind uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condițiile legii. Din aceasta definiție putem observa fără posibilitatea de a da loc interpretării, interzicerea de către legislația românească a căsătoriei între persoanele de același sex, stipulând fără echivoc faptul că, căsătoria se încheie între un bărbat și o femeie. Așadar, atât prin art 258, alin (4) ,unde se definește termenul de “soți”, ca fiind bărbatul și femeia, uniți prin căsătorie, cât și prin prevederile art. art. 259 alin (2), unde se stipulează clar faptul că “..bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători în scopul de a întemeia o familie” observăm predilecția legiuitorului român spre conservarea valorilor tradiționale, precizând în mod expres scopul încheierii căsătoriei, și anume “întemeierea unei familii”, scop pe care acesta îl consideră imposibil de realizat , în cazul încheierii căsătoriei între persoane de același sex.

De asemenea, întemeierea unei familii se poate realiza și prin adoptarea unui copil de către o persoană necăsătorită. Prin urmare, dreptul de a întemeia o familie nu este condiționat de dreptul la căsătorie, ci – mai curând – de dreptul de a avea copii, deci de a procrea, precum și de dreptul de a adopta copii, care se pot naște și crește și în afara instituției căsătoriei, bucurându-se totuși de aceleași masuri de protecție juridică, aceștia nefiind obligați să suporte consecințele juridice ale deciziei părinților de a nu oficializa relația. Reciproca este însă valabilă: întrucât prin căsătorie se întemeiază întotdeauna o familie, chiar dacă soții nu procrează sau nu adoptă un copil, rezultă că dreptul la căsătorie implică întotdeauna dreptul de a întemeia o familie. În schimb, alin. (2) al art. 259 consacră doar dreptul fundamental de a încheia o căsătorie „în scopul” întemeierii unei familiei. Așadar, întemeierea unei familii constituie cauza determinantă a căsătoriei.

Starea de căsătorie este urmarea firească a încheierii actului juridic al căsătoriei, prin urmarea tuturor cerințelor impuse de lege, având ca suport consimțământul liber exprimat al soților. Această stare a căsătoriei generează o suită de drepturi și obligații specifice între soți, care nu se mai regăsesc la nici un alt tip de raporturi juridice între subiecte de drept, atât de natură personal nepatrimonială, cât și patrimonială, care se bazează pe principiul deplinei egalități între soți [art.48 alin (1) din Constituție]. Căsătoria este acea stare de drept care produce importante modificări de natură pecuniară asupra patrimoniului fiecărui soț.

Relațiile patrimoniale dintre soți vin în completarea relațiilor personale dintre aceștia. Viața în comun, gospodăria comună și creșterea copiilor determină împletirea intereselor patrimoniale ale soților, atât sub aspectul drepturilor cât și al obligațiilor,

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

subordonate aceleiași finalități: asigurarea suportului material necesar existenței și, pe cât posibil, confortului material al familiei. De aceea consider necesar realizarea acestei comparații, având în vedere faptul că, Codul familiei a reprezentat pentru o perioadă destul de lungă de timp din epoca modernă singura reglementare în domeniu, prin urmare, acesta și-a pus într-un mod covârșitor amprenta, iar, Noul cod civil a venit ca o liberalizare a relațiilor dintre soți care puteau avea de suferit, datorită închistării în care se aflaseră în perioada reglementării de sorginte comunistă.

Noul Cod civil reglementează aceste raporturi patrimoniale în Capitolul VI “Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților”, unde reia, după modelul fostului Cod civil de la 1864, regimurile matrimoniale, pe care le consacră ca o realitate raporturilor maritale din societatea prezentă. Această facultate de opțiune între regimul matrimonial aplicabil devenise deja imperativă și cerută de realitățile juridice cu care se confruntau soții în viața cotidiană, raporturile patrimoniale constituind un element important în viața de familie, uneori în detrimentul relațiilor personale, afective dintre membrii unei familii.

Importanța juridică a noii reglementări trebuie privită în oglindă cu vechea reglementare a Codului Familiei, deoarece tocmai imperfecțiunile celei de-a doua au dus la nașterea celei dintâi, și mai mult decât atât având în vedere principiul neretroactivității legii, o mare parte a raporturilor patrimoniale ale cuplurilor căsătorite până la intrarea în vigoare a prezentului cod civil se află sub reglementarea prevederilor Codului familiei. Totuși pentru a preveni eventualele situații discriminatorii, care s-ar putea ivi pentru cuplurile căsătorite, înainte de intrarea în vigoare a noului cod civil, legiuitorul oferă posibilitatea și acestora să opteze dacă doresc, cu privire la unul din regimurile matrimoniale dorite, cu efectuarea formalităților de publicitate necesare. După intrarea în vigoare a Codului civil se vor putea încheia convenții matrimoniale chiar de către persoanele căsătorite, înainte de data de 1.10.2011, data intrării în vigoare a Noului Cod civil, și soluția o dă art. 369 din Codul civil coroborat cu art. 37 din Legea nr.71/2011¹. Art. 369 prevede că regimul matrimonial poate fi oricând modificat în timpul căsătoriei prin încheierea convenției matrimoniale, adică o convenție care se face în forma autentică notarială cu respectarea tuturor celorlalte convenții prevăzute de noul Cod Civil. Singura condiție pentru modificarea regimului matrimonial este cea de a fi trecut 1 an de la încheierea căsătoriei. Așadar, Legea de punere în aplicare prevede că art.369, care permite

¹ Legea nr. 71/2011 privind punerea în aplicare a Noului Cod civil, publicată în Monitorul Oficial, nr. 409 din 10 iunie 2011

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

modificarea regimului matrimonial în timpul căsătoriei se aplică și în cazul căsătoriilor încheiate înainte de intrarea în vigoare a Codului Civil, ceea ce egalizează poziția soților din căsătoriile încheiate sub imperiul Codului familiei, care nu se bucurau de această opțiune.

Totodată, fiind un capitol introductiv am dorit să stabilim unele elemente de bază, drept linii de plecare în cercetarea noastră, de clarificare a unor noțiuni, pe care le vom întrebuința pe tot parcursul cercetării noastre.

Astfel, împărtășind opiniile din doctrină, pornim în aprofundarea temei de cercetare, prin definirea regimului matrimonial, apreciind că acesta reprezintă sinteza tuturor drepturilor și obligațiilor cu valență pecuniară ale soților, avându-și sorgintea în instituția căsătoriei, lăsând în afara ariei lor de reglementare și alte aspecte economice ale relațiilor patrimoniale care se pot naște între soți, ca: obligația de întreținere, liberalitățile, drepturile succesoriale.

Regulile specifice oricărui regim matrimonial prevăd modul de dispoziție și de administrare a acestor bunuri. Este vorba aici, în principal, despre a ști dacă fiecare dintre soți își poate gestiona singur bunurile din patrimoniul său, ori dacă drepturile de dispoziție și de administrare sunt concentrate doar în mâinile unuia dintre soți, sau acestea sunt împărțite între soț și soție.

Factorul economic și social are o importantă contribuție în reglementarea regimului de bază, căruia trebuie să i se supună toate cuplurile căsătorite, care poate diferi și în funcție de tradițiile locului fiecărei țări, de concepțiile care privesc căsătoria, însă pot cunoaște o evoluție și chiar o adaptare și modificare, cum s-a întâmplat prin revenirea Noului cod civil la reglementarea regimurilor matrimoniale, fapt cerut cu insistență de doctrină și de realitățile cotidiene, modificate substanțial de economia de piață, față de care reglementarea anterioară a Codului familiei, putem spune că era perimată.

Multitudinea situațiilor care conduc viitorii soți la încheierea căsătoriei, lăsând la o parte latura personală afectivă, care teoretic constituie motorul oficializării relației, stau la baza conceperii și alegerii regimului matrimonial care să guverneze cel mai bine relațiile patrimoniale dintre soți antrenate de noul statut dobândit în urma încheierii căsătoriei. Astfel, se pot întâlni situații în care viitorii soți dispun de patrimonii consistente, având și profesii a căror latură pecuniară contribuie la acestea și în timpul căsătoriei, aceștia putând opta pentru regimul separației de bunuri, nedorind confuziunea acestora. De asemenea, unul dintre soți poate desfășura profesii cu risc pecuniar ridicat, care poate

**STUDIUL COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

produce pagube în patrimoniul comun, și prin urmare soții, de comun acord, pot considera că alegerea regimului separatist este cea mai bună soluție pentru echitatea conviețuirii cuplului.

Opțiunea pentru un regim matrimonial nu este obligatorie, sub noua reglementare, soții se pot supune regimului legal, având la bază un ansamblu de reguli, aplicabile tuturor celor care doresc să încheie o căsătorie, neexistând o totală libertate de negociere, deoarece nu avem de a face cu un contract.

Alegerea între un regim matrimonial de tip separatist sau unul de tip comunitar, ori a unui regim mixt, care să combine reguli specifice ambelor tipuri, are la bază atât situația concretă a soților cât și tradițiile și regulile morale specifice cuplului respectiv. Având în vedere faptul că orice căsătorie implică viața comună sub toate aspectele, inclusiv cel material, și nu se poate nega faptul că viața comună presupune cheltuieli.

În majoritatea sistemelor de drept există posibilitatea alegerii între mai multe regimuri matrimoniale. De regulă, legea prevede un regim matrimonial legal, care se aplică ori de câte ori viitorii soți nu și-au ales un alt regim pe cale convențională, precum și unul sau mai multe regimuri matrimoniale dintre care aceștia pot să își stabilească prin convenție matrimonială unul, care să guverneze raporturile matrimoniale în cadrul căsătoriei lor.

În studiul efectuat, am dedicat un capitol, așa cum și titlul sugerează, „**Rădăcinile istorice și evoluția reglementării regimurilor matrimoniale**”, unei scurte incursiuni istorice a acestei instituții juridice, care a cunoscut diverse forme de-a lungul timpului, fără de care, în timpul prezent nu am putea să apreciem elementele pozitive, precum și cele negative, inerente aplicării în timp. Regimurile matrimoniale au o istorie bogată în spate, care le conferă strășnicie și fortațe, bucurându-se de o bogată tradiție, existând încă din perioada civilizațiilor antice.

Astfel, putem aminti faptul că, dota romană a suferit o evoluție legislativă de-a lungul timpului, iar elementele sale din epoca iustiniană au fost preluate de dreptul medieval și ulterior de codurile civile elaborate în Europa secolului al XIX-lea. Obligația de a constitui dota viitoarei femei căsătorite s-a transformat de la un simplu obicei, la o obligație juridică

În spațiul nostru juridic, o configurare reală a arhitecturii juridice, începe să ia ființă o dată cu intrarea în vigoare a primului Cod civil veritabil din istoria dreptului românesc, o construcție juridică solidă, drept dovadă a dăinuit peste 150 de ani. Codul civil de la 1864,

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

de inspirație franceză vine cu un aer proaspăt, față de orânduirile feudale existente (Codul Calimah și Codul Caragea) și dorește să implementeze în societatea românească unele instituții noi. Acesta a fost considerat de un autor de prestigiu², (de a cărui îndrumare și sprijin m-am bucurat, în elaborarea acestui studiu), un incontestabil pas înainte pe calea modernizării legislației românești, numeroasele reglementări în materia relațiilor de familie, exprimând concepțiile unei epoci revoluate, care astăzi pot părea desuete, dar și incompatibile cu realitățile actuale, a căror piatră de temelie o constituie principiul egalității între soți.

Sistemul regimurilor matrimoniale puse în operă de Codul civil a fost unul în acord cu tradiția românească, dar și cu legislația timpului. În general, Codul nu a derogat de la dreptul anterior, în special de la obiectul înzestrării, după cum nu i-a adus elemente de noutate spectaculoase.

O caracterizare de ansamblu a reglementării regimurilor matrimoniale existente în sistemul Codului civil relevă faptul că acestea erau libere, imutabile, iar regimul legal era de tip separatist. Codul civil român reglementa (art.1223 și 1224) libertatea convențiilor matrimoniale, sub condiția observării normelor imperative speciale căsătoriei și a celor generale. Regimul matrimonial al separației de bunuri a rămas în aplicabil până la intrarea în vigoare a Codului familiei, în 1954, când a fost instituit regimul matrimonial unic, legal și obligatoriu al comunității bunurilor dobândite în timpul căsătoriei.

Așadar, din cele expuse, nu se poate aprecia ca regimul comunității de bunuri ar fi de tradiția poporului român, deoarece, de-a lungul evoluției statutului patrimonial al familiei s-au putut observa aplicarea mai multor tipuri de regimuri, cele anterioare epocii moderne, având drept figură centrală, exponențială bărbatul, iar totul se învârtea în jurul acestuia, fiind în concordanță cu realitățile vremii, iar odată cu zorii epocii moderne, s-a încercat o reglementare care oferea drepturi fiecăruia dintre soți și libertatea opțiunii privind realitățile pecuniare cu care se confruntau, însă acest element de noutate, pozitiv nu și-a dus la bun sfârșit menirea, fiind umbrit de incapacitatea femeii, care se supunea atât moral, cât și juridic bărbatului, iar ulterior, elanul libertății matrimoniale a fost tăiat de ideile uniformizatoare de sorginte comunistă, care impunea ca regim unic, legal și imuabil, regimul comunității legale de bunuri.

În capitolul III, „**Convenția matrimonială – construcție a unui tipar perfect adaptat nevoilor pecuniare ale soților**” am urmărit să relevăm elementele de noutate

² Alexandru Bacaci, *Raporturile patrimoniale în dreptul familiei*, ediția a 2-a, Editura Hamangiu, 2007, p.5

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

aduse de această nouă construcție juridică, în perimetrul raporturilor patrimoniale dintre soți, aceasta având caracterul juridic al unui contract, însă cu multiple componente specifice unui act complex, datorat tocmai faptul că scopul ei constă în amenajarea vieții patrimoniale a soților.

Concluzionând cu privire la natura juridică a convenției matrimoniale, putem afirma că deși nu este un contract obișnuit, nefiind supusă în totalitate dreptului comun al contractelor, nu se poate nega, totuși, apartenența sa la actele juridice de formație bilaterală.

Convenția matrimonială ocupă, după cum am arătat, un loc aparte în dreptul contractelor. Pe de o parte, îi sunt aplicabile regulile generale din materia contractelor, iar, pe de altă parte, este supusă unor multiple reglementări speciale.

Convenția matrimonială se bucură de o libertate excepțională, care depășește limitele libertății de drept comun recunoscută celorlalte contracte, ceea ce a determinat doctrina clasică să considere această convenție drept un contract privilegiat.

Convenția matrimonială se deosebește de unele situații sau instituții juridice, după caz, precum căsătoria, logodna, convenția de curtaș matrimonial sau concubinajul, cu care, prezintă unele elemente de proximitate, oarecum aparente. Din toate acestea, am aprofundat analiza în privința concubinajului, care face obiectul predilect al studiului, iar cu precădere am purces la o comparație între convenția matrimonială, ca și act specific de reglementare a raporturilor pecuniare matrimoniale și Pactul Civil de Solidaritate, o creație a sistemului francez, care are drept scop amenajarea vieții patrimoniale a concubinilor, care se află într-o negare a instituției căsătoriei, motiv pentru care, o mare parte a sistemelor de drept contemporane, au început să le ofere un tipar juridic în care să se încadreze.

Legiuitorul francez a dorit să confere astfel un cadru juridic relațiilor de concubinaj, situând sub incidența legii, raporturile patrimoniale care se nasc între concubini, dând posibilitatea acestora să-și reglementeze raporturile pecuniare care se nasc între aceștia, ca urmare, a noii stări de facto în care se află, fiind o chestiune de notorietate, care acum îmbracă și o consistență legală. Concubinii aleg să trăiască și să conviețuiască împreună, fapt care atrage consecințe juridice și pe plan material. Se pot observa numeroase similitudini între convenția matrimonială, ca model juridic care reglementează raporturile patrimoniale dintre soți și Pactul Civil de Solidaritate care, reglementează aceleași raporturi patrimoniale, care iau naștere între concubini, atât în ceea ce privește condițiile de fond, cât și forma acestora, ambele trebuind redactate în formă autentică și aduse la

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

cunoștința terților, deoarece trebuie asigurată o bună și sigură funcționarea circuitului civil, iar toți cei interesați să cunoască realitățile juridice cu care interacționează.

Din analiza convenției matrimoniale și a pactului civil de solidaritate, am putut observa elemente comune ale acestora, ambele trebuie redactate în formă autentică și înregistrate în vederea efectuării formalităților de publicitate față de orice persoană interesată, acest lucru fiind deosebit de util pentru siguranța circuitului civil. De asemenea, obiectul acestora este buna organizare a relațiilor patrimoniale stabilite între părți, care având în vedere că pot fi considerate acte juridice *intuitu personae*, nu sunt simple persoane obișnuite, ci trebuie să aibă calitatea de soți sau parteneri/concubini, legați prin relații de afecțiune, care coabitează, fapt care implică nașterea unei serii de obligații reciproce cu caracter pecuniar, efectele cărora vor fi reglementate prin intermediul acestor două “charte patrimoniale”³, cum au fost ele denumite. Considerăm că limita care le desparte o constituie căsătoria, deoarece Pactul Civil de Solidaritate, de inspirație franceză vine în sprijinul celor care trăiesc în uniune liberă și urmărește să le oficializeze legătura și să le poată conferi valoare juridică raporturilor de natură materială, survenite între aceștia.

Rolul convenției matrimoniale este de a organiza viața patrimonială a soților, astfel că regăsim reglementate în conținutul acesteia multiple raporturi juridice, care instituie un regim matrimonial, ceea ce o include în categoria actelor juridice complexe. Totodată, având ca bază de plecare opiniile exprimate în doctrină⁴, care utilizau în mod constant în definirea ei, termenul de „contract” sau convenție, considerăm că acesta este un act juridic de origine bilaterală, fiind produsul voinței ambilor soți.

Tocmai, pentru că instituie un adevărat statut patrimonial al căsătoriei, o specie de „regulament interior” al raporturilor pecuniare dintre soți, convenția matrimonială se desprinde de celelalte contracte comune, prin complexitatea cauzelor care o determină și a efectelor specifice care survin. Aceste efecte implică atât soții, primii atinși de consecințe, cât și terțele persoane, care trebuie să cunoască starea civilă a celor cu care contractează, cât și faptul că între aceștia este încheiată o convenție matrimonială, care ordonează raporturile patrimoniale, specifice căsătoriei. Astfel, terții trebuie să fie avertizați public, de existența și conținutul cartei patrimoniale conjugale, fiindu-le opozabilă, din momentul înscrierii ei în registrele de publicitate.

³ Ph. Malaurie, *op.cit.*, p.107

⁴ Pentru opinii convergente, a se vedea P. Vasilescu, *op.cit.*, p. 201; tot în acest sens, A. Al. Banciu, *op.cit.*, p. 67

**STUDIUL COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

Fiind ridicată în doctrină întrebarea, potrivit căreia convenția matrimonială este act sinalagmatic și oneros, sau dimpotrivă, poate fi inclus în categoria actelor cu titlu gratuit, am purces la analizarea elementelor pro și contra ale ambelor păreri, astfel că, suntem de părere că, convenția matrimonială prezintă mai multe puncte comune și mai solide, cu contractele sinalagmatice și oneroase, decât cu cele unilaterale și gratuite.

Caracterul sinalagmatic al convenției matrimoniale rezidă din faptul că soții sunt obligați reciproc, nefiind de conceput ca toate obligațiile să revină doar unuia dintre ei. Deși, căsătoria și efectele acesteia sunt strict reglementate de lege, căsătoria fiind un act juridic -condiție, de „adeziune” la un anumit statut legal, soții își asumă unul față de celălalt obligații interdependente, comutative, specifice actelor cu titlu oneros, deoarece ar fi inadmisibil ca doar unul dintre ei să se oblige, iar celălalt să fie gratificat, aspect care ar excede egalității între soți și prin aceasta s-ar excede scopului căsătoriei. În acest sens, trebuie menționat în permanență caracterul subordonat al convenției matrimoniale față de instituția căsătoriei, dar trebuie în același timp să menționăm faptul că, căsătoria poate să existe și să își producă efectele specifice și fără convenție matrimonială, în schimb, aceasta din urmă își găsește menirea doar în cadrul căsătoriei, fiind total inoperabilă în afara căsătoriei.

Din analiza elementelor care alcătuiesc și dau viață convenției matrimoniale, producând efectele specifice descoperim un act juridic complex, care înglobează o întreagă pleiadă de raporturi juridice, cu caracter pecuniar care structurează relațiile stabilite între soți în decursul căsătoriei, observând liantul fundamental între aceste două instituții, care se definesc reciproc. Libertatea reglementării raporturilor patrimoniale dintre soți prin intermediul convenției matrimoniale este expresia perfectă a oglindirii și în raporturile de dreptul familiei a evoluției vieții social-economice cotidiene, a trecerii de la economia închisă, la cea deschisă, de tip capitalist, lăsând totală libertate de decizie soților în privința tuturor relațiilor stabilite între aceștia. Astfel, am putea încerca o exprimare mai plastică, să afirmăm că, prin organizarea aspectelor pecuniare ale vieții conjugale, convenția matrimonială poate fi considerată „legea soților”.

În continuarea studiului, în capitolul IV „**Regimurile matrimoniale - expresia libertății de voință a soților în organizarea vieții patrimoniale de familie**”, am dorit să realizăm o permanentă analiză comparativă a regimurilor matrimoniale, încercând să relevăm elementele care constituie punctele forte ale fiecărui regim, rămânând exclusiv la latitudinea soților să aleagă pe cel, pe care îl vor considera cel mai potrivit pentru

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

gestionarea raporturilor pecuniare dintre ei, având în permanență ca etalon, dar și ca element central, de bază regimul primar imperativ, de la care nu se pot abate, și pe care nu îl pot eluda prin stipulații convenționale.

În realizarea analizei comparative, am făcut referire în permanență la doctrina străină, care constituie un pilon de bază în acest studiu, deoarece în sistemul nostru de drept, fiind noțiuni și instituții relativ noi, acestea au împrumutat elemente din alte sisteme de drept.

Regulile consacrate în aceste regimuri se referă la proprietatea asupra bunurilor, ele guvernând separația bunurilor sau compunerea patrimoniului fiecăruia dintre soți. Prin intermediul lor se poate stabili pe de o parte, dacă anumite bunuri pe care soții le-au avut în momentul încheierii căsătoriei sau le-au dobândit ulterior, în timpul căsătoriei, rămân proprii fiecăruia sau intră, în totalitate sau în parte, în masa bunurilor comune, iar pe de altă parte aceste reguli guvernează repartizarea pasivului patrimonial al fiecăruia dintre soți.

Forma de distribuire a bunurilor, a activului și a pasivului, este specifică fiecărui regim matrimonial și depinde de importanța care se acordă spiritului comunitar față de cel separatist, atât de către sistemele de drept care reglementează normele de dreptul familiei, cât și de către soții care își pot exercita facultatea de alege care dintre regimurile matrimoniale îl consideră corespunzător concepției lor.

În mod tradițional, influența franceză a mers către spiritul comunitar, potrivit căruia căsătoria este concepută în sensul că uniunea personală determină o asociere patrimonială, în timp ce concepția separatistă, de origine anglo-saxonă, a refuzat ideea că asocierea patrimonială ar decurge în mod necesar din uniunea personală, astfel că din punct de vedere al patrimoniului soților și al relațiilor care îl privesc, soții nu vor avea un alt tratament decât orice alt subiect de drept, ei nebeneficiind în sistemul common law de regim diferențiat, specific.

O altă parte dintre regulile specifice oricărui regim matrimonial se referă la modul de dispoziție și de administrare a acestor bunuri. Este vorba aici, în principal, despre a ști dacă fiecare dintre soți își poate gestiona singur bunurile din patrimoniul său, ori dacă drepturile de dispoziție și de administrare sunt concentrate doar în mâinile unuia dintre soți, sau acestea sunt împărțite între soț și soție. De asemenea, este important de stabilit, în privința pasivului patrimonial, modalitatea în care soții își asumă datoriile și modalitatea în care răspund față de creditor, pentru datoriile comune, divizibil sau solidar și totodată cum

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

vor proceda pentru regularizarea creanțelor care pot apărea între ei, ca urmare a încheierii de acte juridice atât între ei cât și care ar privi bunuri comune.

Factorul social are o importantă contribuție în reglementarea regimului de bază căruia trebuie să i se supună toate cuplurile căsătorite, care poate diferi și în funcție de tradițiile locului, fiecărei țări, de concepțiile care privesc căsătoria, însă pot cunoaște o evoluție și chiar o adaptare și modificare, cum s-a întâmplat prin revenirea Noului cod civil la reglementarea regimurilor matrimoniale, fapt cerut cu insistență de doctrină și de realitățile cotidiene, modificate substanțial de economia de piață, față de care reglementarea anterioară a Codului familiei putem spune că era perimată.

Multitudinea situațiilor care conduc viitorii soți la încheierea căsătoriei, lăsând la o parte latura personală afectivă, care teoretic constituie motorul oficializării relației, stau la baza conceperii și alegerii regimului matrimonial care să guverneze cel mai bine relațiile patrimoniale dintre soți antrenate de noul statut dobândit în urma încheierii căsătoriei. Astfel, se pot întâlni situații în care, viitorii soți dispun de patrimonii consistente, având și profesii a căror latură pecuniară contribuie la acestea și în timpul căsătoriei, aceștia putând opta pentru regimul separației de bunuri, nedorind confuziunea acestora. De asemenea, unul dintre soți poate desfășura profesii cu risc pecuniar ridicat, care poate produce pagube în patrimoniul comun, și prin urmare soții, de comun acord, pot considera că alegerea regimului separatist este cea mai bună soluție pentru echitatea conviețuirii cuplului.

Opțiunea pentru un regim matrimonial nu este obligatorie, sub noua reglementare, soții se pot supune regimului comunității legale, având la bază un ansamblu de reguli, aplicabile tuturor celor care doresc să încheie o căsătorie, neexistând o totală libertate de negociere, deoarece nu avem de a face cu un contract propriu-zis.

Alegerea între un regim matrimonial de tip separatist sau unul de tip comunitar, ori a unui regim mixt, care să combine reguli specifice ambelor tipuri, are la bază atât situația concretă a soților cât și tradițiile și regulile morale specifice cuplului respectiv. Având în vedere faptul că orice căsătorie implică viață comună sub toate aspectele, inclusiv cel material, este general acceptat faptul că menajul comun comportă cheltuieli specifice.

În majoritatea sistemelor de drept există posibilitatea alegerii între mai multe regimuri matrimoniale. De regulă, legea prevede un regim matrimonial legal, care se aplică ori de câte ori viitorii soți nu și-au ales un alt regim pe cale convențională, precum și unul sau mai multe regimuri matrimoniale dintre care aceștia pot să își stabilească prin

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

convenție matrimonială unul, care să guverneze raporturile matrimoniale în cadrul căsătoriei lor.

Putem concluziona în sensul că, întregul periplu al regimurilor matrimoniale în Noul Cod civil, are la bază principiul libertății de alegere a regimurilor matrimoniale, însă cum am observat, libertatea nu este deplină, ci limitată, restrictivă, chiar, soții având o „plajă” limitată de opțiune, trebuind să se încadreze în limitele ofertei legale. Viitorii soți au posibilitatea de a alege sau nu, un regim matrimonial din cele două convenționale prevăzute de lege, cel al separației de bunuri ori cel al comunității convenționale, în acest sens fiind necesar ca această opțiune trebuie să îmbrace forma unei convenții matrimoniale, în lipsa acesteia, soții sunt considerați a fi căsătoriți sub regimul comunității legale. Însă, indiferent care ar fi regimul matrimonial ales, clauzele contractuale matrimoniale nu vor putea să depășească sau să înfrângă cadrul impus de normele regimului primar.

Regulile care compun regimul primar imperativ sunt, pe de altă parte, concepute în funcție după cum soții trăiesc în armonie sau după cum menajul lor traversează o perioadă de impas conjugal. Pentru perioada de armonie a cuplului, regimul primar imperativ încearcă să păstreze o stabilitate rezonabilă între independența și autonomia firească individuală a soților și unitatea implicită și specifică raporturilor conjugale, care trebuie să existe din punct de vedere patrimonial dintre aceștia. Acest deziderat încearcă să se îndeplinească de o manieră decisivă, imperativă și în același timp mulțumitoare pentru soți, prin norme care pot diferi sensibil, în funcție de concepția de bază a sistemului de drept marital care le înglobează, astfel, în sistemele care au o înclinație spre regimul separatist, în regimul primar vor domina normele comunitare și viceversa, în sistemele care preferă regimurile comunitare, ca regulă, regimul primar va cuprinde cu precădere norme de sorginte separatistă.

Considerăm că, regimul primar poate fi văzut ca un statut fundamental conjugal, prin impunerea unor reguli de bază, minimale, însă imperative, încearcă să fie echidistant față toate persoanele care aleg să încheie o căsătorie, protejând totodată libertatea individuală, însă urmărind în permanență să fie asigurată unitatea specifică unei familii, care nu ar putea fi înfrântă de tendințe individualiste ale unuia dintre ei, prin prevederi convenționale.

În cadrul regimului primar, observăm trasate instituții noi, care până în prezent nu beneficiau de reglementare legală, constituind obiectul multiplelor situații, regăsite în

**STUDIUL COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

practică. Una dintre modificări se referă la mandatul între soți. Activitatea cotidiană a soților și relațiile lor cu terții ar fi paralizate dacă toate actele juridice încheiate în timpul căsătoriei ar necesita un dublu consimțământ, prin urmare, legiuitorul a prevăzut posibilitatea mandatării unuia dintre soți să reprezinte interesele ambilor în exercitarea drepturilor pe care le au potrivit regimului matrimonial. Mandatul este contractul cel mai uzitat în relațiile dintre soți pentru că facilitează gestionarea intereselor comune; de aceea legiuitorul i-a acordat un text special în cadrul dispozițiilor referitoare la regimul primar.

Noul Cod civil vine cu un aer de noutate și în acest domeniu, împrumutând instituția mandatului soților din dreptul francez, aducând schimbări majore, importante, care sunt menite să acorde o mai mare libertate de decizie soților în privința actelor pe care aceștia le încheie în gestiunea vieții cotidiene, însă, totodată ele impun un mai mare formalism, în cazul încheierii de către aceștia de acte substanțiale care priveau patrimoniul matrimonial. Putem observa astfel că prin instituirea mandatului convențional între soți, precum și a celui judiciar, legiuitorul a ales să renunțe la mandatul tacit reciproc din vechea reglementare, care considerăm că este înlocuit cu regula gestiunii paralele a bunurilor soților, care presupune, oarecum asemănător, dar totuși mai liber, încheierea de către unul din soți a unor acte juridice privind bunurile comune fără consimțământul, nici măcar prezumat al celuilalt soț.

În acest sens, suntem de părere că mandatul convențional, precum și mandatul judiciar pot fi considerate ca instrumente de gestiune a intereselor soților în evantaiul raporturilor patrimoniale.

În spiritul liberal instituit de codul civil, legiuitorul oferă libertate de acțiune fiecăruia din soți, care va putea să acționeze de o manieră independentă din punct de vedere economic și social, să își aleagă și să exercite singur o profesie, să încheie singur acte juridice, fiind totuși limitat de obligația de informare a celuilalt soț cu privire la bunurile, veniturile și datoriile sale.

Independența patrimonială a soților este un concept nou, inexistent în Codul familiei, și care trebuie înțeles în corelație cu unitatea și interdependența specifice cuplului conjugal, de aceea ne punem și noi întrebarea cum se va realiza această autonomie a soților, dacă aceasta va putea răspunde nevoilor convergente specifice vieții în comun din căsătorie.

Datorită rolului important pe care locuința familiei o are în economia bunului mers al relațiilor de familie, legiuitorul, ca urmare a revigorării legislației familiei prin noul cod

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

civil, a decis ca normele regimului primar imperativ să cuprindă referiri diriguitoare privind locuința familială.

Locuința comună a soților nu s-a bucurat până la apariția noii reglementări de o protecție legală explicită, ci doar îi era prezumată existența prin obligativitatea impusă soților de a coabita ceea ce presupunea existența unei locuințe comune.

Aceasta nouă reglementare trebuie privită cu prudență, studiind posibilitatea existenței unei posibile neconstituționalități a acestor prevederi, precum și o neconformitate cu dispozițiile Convenției Europene a Drepturilor Omului din perspectiva atingerii aduse dreptului de proprietate. Se ridică astfel întrebarea, dacă în dorința de a asigura o protecție lărgită instituției familiei, nu se pune o piedică în exercitarea în mod liber și neîngrădit a dreptului de proprietate al soțului proprietar al imobilului. Aceasta situație mai delicată nu intervine în situația în care bunul imobil se află în coproprietate, deoarece soții având un drept de proprietate în devălmașie asupra bunului imobil, care constituie locuința familiei, deciziile privitoare la acesta vor trebui luate de aceștia împreună, în temeiul cogestiunii bunurilor imobile comune. Vom avea de asemenea o situație mai delicată și în situația dreptului de folosință a unui bun imobil închiriat, iar titularul contractului de locațiune este doar unul din soți, când noua reglementare dă drepturi de folosință egale ambilor soți, neavând importanță care dintre ei este titularul contractului. Din acest punct de vedere se observă o revenire la o reglementare anterioară Legii nr. 116/ 1996, și anume la prevederile legii nr.5/ 1973, care asigurau fiecărui soț, un drept locativ propriu.

Problema unei posibile neconstituționalități sau neconformitate cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului, a reglementării analizate s-ar putea pune în ipoteza în care proprietarul exclusiv al imobilului afectat ca locuință a familiei, ar fi numai unul dintre soți iar, din conținutul normelor mai sus prezentate este evident că se consacră o limitare a soțului proprietar în exercitiul dreptului sau de proprietate.

În opiniile doctrinare exprimate până în prezent se consideră că limitarea ar fi acceptată de acesta, în momentul în care a consimțit la notarea în cartea funciară în condițiile art.321 NCC a imobilului, aflat în proprietatea sa, ca locuință de familie, aspect care însă nu este pe deplin împărtășit, fiind necesară o dezbatere mai amănunțită a problemei din punctul de vedere al implicațiilor practice.

Scopul edictării interdicției de a dispune unilateral de locuința familială a fost acela de protecție a familiei, a copiilor față de actele păgubitoare ale soțului proprietar. Regula

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

consimțământului expres al ambilor soți pentru orice act de dispoziție ce privește locuința familiei nu înseamnă că acea locuință devine insesizabilă. Dimpotrivă, soțul proprietar poate dispune de el prin testament, bunul poate fi partajat, dacă acesta constituie proprietate comună indiviză, bunul poate fi urmărit de creditorii soțului proprietar debitor, bunul poate fi expropriat.

Legiuitorul instituind un regim primar imperativ, care se va aplica tuturor cuplurilor căsătorite, indiferent de regimul matrimonial ales, și care include normele privind „locuința familiei”, a dorit să dea o siguranță căminului familial, acum rămâne în sarcina soților să gestioneze corespunzător și judicios acest drept acordat de legiuitor.

Având drept punct de plecare faptul că regimurile matrimoniale alcătuiesc inima unui drept patrimonial al căsătoriei, reglementând raporturile pecuniare care survin între soți, inerent încheierii oricărei căsătorii, și reținând toate modificările cu caracter de noutate, implementate de Noul cod civil, în materie, regimul comunității legale rămâne principalul punct de reper pentru soți în organizarea relațiilor patrimoniale dintre ei, dacă nu înțeleg să îi aducă modificări printr-o convenție matrimonială, transformându-l într-un regim convențional.

Regimurile separatiste reprezintă expresia pură a libertății de voință a soților, care prin intermediul convenției matrimoniale doresc să își amenajeze raporturile dintre ei, într-o manieră individualistă, protejându-și propriul patrimoniu, însă păstrând o minimă coeziune specifică raporturilor de familie, în sensul de a contribui în raport cu mijloacele proprii la susținerea menajului comun. Posibilitatea alegerii regimului matrimonial celui mai potrivit realităților cuplului, în speță, regimul separației de bunuri reprezintă recunoașterea libertății individuale de opinie, în sensul că nimeni nu este unic, nu are aceleași nevoi, același statut social și economic, iar în funcție de acestea poate hotărî ceea ce este mai potrivit pentru ei, în gestionarea raporturilor pecuniare dintre aceștia.

Raporturile patrimoniale care iau naștere între cei doi soți, aflați sub imperiul separației de bunuri, chiar menținând spiritul individualist al acestora, vor fi total diferite de cele care iau naștere între persoane străine, prin urmare, acestor raporturi pecuniare li se imprimă un caracter marital. În cadrul regimului separației de bunuri, fiecare dintre soți păstrează administrarea independentă și proprietatea exclusivă asupra bunurilor sale, putând dispune discreționar de acestea.

Regimul de viață specific căsătoriei nu permite o separație perfectă de bunuri și interese între soți, deoarece traiul zilnic presupune o îmbinare a unor interese, putem spune

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

firești ale soților, cum este cel privind regimul locuinței comune, de la care nu pot deroga, acesta avându-și rădăcinile în nucleul primar imperativ, în privința căreia aceștia trebuie să ia anumite decizii în comun, orice act privitor la aceasta necesitând consimțământul ambilor. Suntem de părere că tocmai această întrepătrundere a unor accente de comunitate în regimul separatist va face mult mai dificilă o disjungere și un eventual partaj între soți.

În încercarea de a concluziona, putem afirma că regimul separației de bunuri, merge mai departe de spiritul individualist pe care într-o analiză superficială, am tinde să credem că se bazează și oferă posibilitatea soților să își organizeze cum consideră de cuviință mai potrivit, raporturile patrimoniale dintre ei, în condiția menținerii unor patrimonii distincte, fără a exclude nici un moment raporturile de coeziune firești unui menaj comun. Trebuie totuși să menționăm că deși legiuitorul român a dorit ca prin inserarea în Noul cod civil a posibilității de alegere a regimurilor matrimoniale să liberalizeze și această zonă a raporturilor de familie, care nu mai beneficiase demult de un aer curat în reglementare, populația nu a fost prea receptivă la aceste modificări astfel că, de la intrarea în vigoare a Noului Cod civil, au fost încheiate doar în jur de 500 de convenții matrimoniale, prin care se optase pentru acest regim. Din analiza practică, observăm că apetența pentru acest tip de regim o regăsim mai ales în rândul persoanelor care dețin și totodată dezvoltă și dobândesc o anumită avere, pe care doresc să o pună la adăpost de eventuale tendințe egoiste sau risipitoare ale celuilalt soț, iar în momentul în care ambii consimt la încheierea unei astfel de convenții, nu mai poate fi adus în discuție, zdruncinarea spiritului tradițional de familie, deoarece fiecare este liber să trăiască în spiritul propriei conștiințe.

Așadar, putem conchide, că raporturile patrimoniale, ca element de bază al funcționării instituției căsătoriei, au cunoscut o dată cu reintroducerea raporturilor de dreptul familiei în codul civil, schimbări substanțiale, care au modificat fundamental raporturile dintre soți, conferindu-le mai multă independență patrimonială și de decizie, ceea ce până acum le era refuzat de vechea reglementare, unde erau supuși unui regim unic, legal, imuabil. Aceste modificări survin ca urmare a multiplelor solicitări ale doctrinei de regândire și adaptare a legislației potrivit realităților existente, cărora prevederile Codului familiei nu le mai corespundeau, fiind depășite, tributare unei gândiri comuniste.

Așadar, libertatea contractuală, specifică unei economii deschise, libere, împreună cu principiul egalității între soți stau la baza tuturor raporturilor patrimoniale dintre soți, aceștia fiind singurii în măsură să aleagă regimul matrimonial aplicabil dintre cele trei permise de actuala legislație.

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

Noul cod civil reprezintă cea mai puternică reformă suferită de sistemul juridic român din ultimul secol, venind ca un răspuns la diversele probleme intens discutate în doctrină și în jurisprudență, însă putem afirma că în materia raporturilor de familie a cunoscut o reală revigorare, atât de necesară, raportată la realitățile și evoluțiile societății cotidiene, conferindu-le locul binemeritat înapoi de unde pleaseră acum mai bine de jumătate de secol, în sânul dreptului civil, fără ca asta să știrbească din individualitatea specifică dreptului familiei, deoarece chiar familia constituie oglinda transformărilor societății, care solicitau aceste schimbări.

Perioada relativ scurtă de la intrarea în vigoare a acestuia nu ne permite să opinăm cu privire la efectele pe termen lung ale aplicării acestuia, însă fără puțință de tăgadă reprezintă un pas înainte în asigurarea libertății și egalității individuale, menținând totuși unitatea familială în diversitatea raporturilor din societatea prezentă.

Caracterizându-se prin flexibilitate și prin acordarea unei libertăți de opțiune, observăm că regimurile matrimoniale nu au intrat încă în conștientul românilor, aceștia au rămas fideli variantei tradiționale, de sorginte comunitară, atât de blamată, însă de care se pare că ne debarasăm mai greu, fie din atașament față de spiritul familial, de comuniune, pe care îl credem atașat căsătoriei, fie din ignoranță, aspect care este vizibil având în vedere numărul extrem de scăzut al persoanelor care au ales să încheie o convenție matrimonială, de unde tragem concluzia că, în ciuda dorinței exprimate la nivel doctrinar de instaurare a unui sistem flexibil, poate că societatea românească nu este încă pregătită de o astfel de liberalizare a manifestării de voință, la nivelul relațiilor de familie.

În capitolul final, „**Uniunile consensuale, forme de conviețuire în afara mariajului tradițional – lacune, nedreptăți și soluții**”, am utilizat metode comparative de analiză, prin studierea mai multor sisteme de drept, considerate mai avansate și mai deschise, mai flexibile din punct de vedere al reglementărilor pecuniare, care iau naștere între soți sau parteneri după caz. Această cercetare o considerăm benefică, putând oferi perspective noi, care pe lângă faptul că poate ajuta la o mai bună cunoaștere și înțelegere a fenomenului, poate reprezenta o sursă de informații pentru găsirea unor soluții de îmbunătățit modul în care este perceput în societatea românească concubinajul, și mai mult decât acesta, alt subiect tabu, al sistemului nostru juridic, căsătoriile între persoane de același sex.

În cercetarea elaborată am dorit să pătrundem într-un domeniu mai puțin abordat, cel al căutării unui statut legal pentru uniunile consensuale, încercând să găsim câteva

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

soluții pentru aceste comuniuni de viață, în afara mariajului tradițional, care există din ce în ce mai pregnant în societate.

Concubinajul se caracterizează printr-un relativ caracter de stabilitate, notorietate și durată. Pe de altă parte, starea de fapt dintre un bărbat și o femeie numită concubinaj este: uniune de viață în comun; aparența de viață a unui menaj; libertatea juridică de a se căsători, deoarece nu există nici un adulter, nici incest, nici alt impediment juridic, prin care se dă naștere unor raporturi asemănătoare cu cele de familie. Astfel de uniuni nu dau naștere la efecte juridice, prin existența lor propriu-zisă, ci doar marginal și adiacent. Rivală cu căsătoria, uniunea liberă țintește să înlăture cadrul rigid al primei instituții, prin crearea iluziei că partenerii sunt mai puțin constrânși decât dacă s-ar lega prin căsătorie.

Este imposibilă abordarea temei concubinajului fără citarea unei fraze celebre aparținând lui Napoleon Bonaparte, pronunțată într-una din ședințele care pregăteau elaborarea Codului civil francez: *“concubinii se lipsesc de lege, legea se lipsește de ei”*, afirmație care a făcut vâlvă la momentul respectiv în Europa. Fundamentul acestei atitudini se găsește în opoziția din epocă dintre concubinaj, bunele moravuri și ordinea publică. Totuși, tăcerea Codului civil în această problemă, nu se poate întemeia în zilele noastre pe aceeași motivație, raportându-ne la evoluția socială.

Pornind de la elementele atât de doctrină, cât și de jurisprudență expuse, putem considera concubinajul un fapt juridic, și nu numai un fapt social, deoarece acestuia îi sunt atașate o serie de consecințe juridice specifice.

Nici prevederile noului Cod nu acordă concubinilor un statut legal, uniunile consensuale, sunt lăsate în continuare în afara legii, în ciuda faptului că acestea există, se înmulțesc constant, reprezintă o realitate socială, producătoare de efecte juridice specifice, fiind un „mariaj clandestin”.

Problema esențială a concubinajului ar putea fi rezumată astfel: în lipsa consimțământului matrimonial, relația de cuplu nu este decât o relație de fapt, care, în general, nu este susceptibilă de a antrena efecte juridice; așadar ne rămâne să observăm până la ce punct realitatea faptică și cea juridică corespund acestui postulat.

Una din speranțele organelor legiuitoare, revizuirea normelor de dreptul familiei este de a reduce numărul concubinajelor prin accentuarea principiului egalității între soți în cadrul instituției căsătoriei, dorind modernizarea acesteia în concordanță cu schimbările societății actuale.

**STUDIU COMPARATIV PRIVIND REGIMURILE MATRIMONIALE. PRIVIRE SPECIALĂ
ASUPRA REGLEMENTĂRII UNIUNII LIBERE – CONCUBINAJULUI**

Rezumat

Este imposibil să se vorbească despre concubinaj fără a sublinia respingerea și considerarea acestui fenomen ca imoral, însă aprecierea și stabilirea noțiunii de act contrar bunelor moravuri este greu de realizat. Această apreciere negativă joacă un rol important în percepția socială și juridică a acestei noțiuni.

Contradicția dintre concubinaj și bunele moravuri a fost de la început un obstacol în fața recunoașterii efectelor juridice ale concubinajului. Aceasta a constituit cu siguranță un factor atractiv pentru o anumită categorie de concubini, interesați să construiască o formă de contracultură: curajul, îndrăzneala și dorința de a inventa o cultură de opoziție s-au estompat pe măsură ce acesta a fost acceptat.

Ridicarea pe culmi a bunelor moravuri, pentru a priva concubinajul de efecte, trebuie să dispară definitiv, în numele respectului pentru libertatea individuală și a evoluției moralei. Cel mai bun instrument în această privință rămâne recunoașterea directă a concubinajului prin lege, în numele funcționării sale regulate.

Se pune astfel întrebarea dacă acordarea unui statut juridic concubinajului în prezent nu ar însemna mai mulți adepți, însă, în orice caz inactivitatea legiuitorului în această direcție nu împiedică creșterea numărului concubinajelor. Dacă scopul ignoranței este suprimarea fenomenului, mijlocul este pe cât de inadecvat, pe cât finalitatea acestuia este ușor criticabilă.

Tocmai de aceea, concluzionând, ne punem întrebarea dacă prin acordarea unui statut legal uniunilor consensuale, nu am deschide cutia Pandorei, conducând apoi către legalizarea căsătoriei persoanelor de același sex. Este o întrebare care rămâne deschisă, deoarece sistemul nostru juridic, proaspăt reînnoit, exclude categoric orice încercare de oficializare a unor astfel de legături. Prin urmare, societatea românească trebuie să mai cântărească dacă poate sau nu accepta, aceste „ lucruri noi” și totodată atât de vechi, neputând împrumuta din alte sisteme de drept instituții noi, netrecându-le prin filtrul propriu al istoriei și al tradițiilor proprii, fără a rămâne totuși închistați în tradiționalism, dar să încercăm să nu cădem în eroarea adoptării „formelor fără fond”.

„ Cercetătorul este omul practic, aventurierul, iscoditorul, cel care crede în cercetare, cel care pune întrebări, cel care refuză să creadă că a fost atinsă perfecțiunea.”

- Henry R. Harrover, plecând de la acest aforism, considerăm că o cercetare nu este niciodată încheiată, apărând mereu, într-o societate în permanentă evoluție, elemente care vor naște noi controverse, aflându-ne continuu în căutarea unor răspunsuri și soluții.